

veszendőbe megy további gondozás és gyarapítás nélkül. Minden-
esetre nagyobb biztosítékot nyújt a hat osztály elvégzése, de magá-
ban az sem elég. Ezért reméljük, hogy a választójogi törvényjavas-
latban is tervezett népművelő intézmények megvalósulnak és bármi
legyen is a választójogi törvényben, a sok tanácskozásból és huza-
vonából az eddiginél mélyebbre ható, rendszeresebb és nemzedékeken
át következetesen folyó művelődési politika sarjad. Ez lenne igazán
üdvös következménye a demokrácia nevében folyó mozgalomnak és
biztosítója fennmaradásunknak.¹

HAZAI LAPOKBÓL.

Budapesti Szemle. 1918 ápr. *Gaal Jenő* egy elfelejtett nagy em-
berünk, Thessedik Sámuel emlékezetét újítja fel, felemelő rajzát adva e-
tisztán látó és önfeláldozóan jót akaró férfiü tőrekvéseinek, egyben mélyen
lehangoló képét is nyújtva az értetlen környezetnek. — Amit Thessedik
akkor, a XVIII. sz. végén akart, azt ma sokkal többen, de még nem elegenden
akarják: a gazdasági és ipari munkára az iskola útján rendszeresen ve-
zetni a népet, egészségügyi ismereteket terjeszteni és általában a nép-
művelés gyakorlatias szervezésével a nemzetet nevelni. Azok, akik a fő-
városban élnek s onnan nézik és igazgatják a vidéki életet, a köznevelés-
ügyét is, de magok nem mentek át a vidéki élet küzdelmei: bizonyára
aligha tudják elgondolni, hogy amily akadályokat Thessedik útjába állí-
tottak közvetlenül érdekelt polgártársai, műveletlenebb kartársai, irigyei
és ellenségei, mindazt ismerik ma is az olyanok, akik a Thessedik kör-
nyezetéhez hasonló világban élnek, nem egyéni érvényesülést, hanem a
köz javát keresve. Művelődésünk történetírói jól tennék, ha a legközelebbi
multból kikeresnék az ilyenféle emberek működésének emlékeit. *Gaal Jenő*
cikkének s *A falu gondozása. Thessedik Sámuel élete, alkotása s művei.*
(1918, M. T. Akadémia) c. munkájának sok olvasót kívánunk. Thessedikről
pár évvel ezelőtt *Szelényi Ödön* is adott ki kisebb jellemrajzot az Iparosok
Olvasótárában (Bpest, 1916, Lampel). i.

Katholikus Szemle. 1918 ápr. A Szt. István-Társulat idei köz-
gyűlését megnyitó beszédében *Csernót János* hercegprímás az iskolák
államosításának a kérdésével is foglalkozott s kijelentette, hogy az egyház
éppen az állam belső békéjének és erejének érdekében minden erővel meg-
védí iskoláit, mert tudja, hogy ezekben nevelődik és működik a romboló

¹ Közvetlenül a füzet kinyomása előtt érkezett még 3 válasz Hód-
mezővásárhelyről. Kettőnek az értelme ugyanaz, amit itt a zárószóban
mondunk; a harmadik pedig kijelenti, hogy kérdéseink felvetését «közön-
séges pártpolitikai fogásnak» tartja s ezért nem felel rájuk, mert «hiába
adnánk bárminő tárgyilagos feleletet is a szerkesztőség kezébe, nem adná
ki». Olvasóink tudják, hogy a kijelentés is, a feltevés is tökéletes téve-
dés. *A szerk.*

irányzatokkal szemben leginkább ellenálló elem; az általános államosítás a legnagyobb szolgálatot az állam ellenségeinek tenni; állami iskolát ott állítsanak, ahol nincs jó és hazafias iskola; a nemzeti nyelv tudása fontos érdeke és jelentékeny összetartó eleme az államnak, de a nyelv nem minden és nem is egyedül fontos az állampolgári nevelésben, mert a szívet, a lelket kell megnyerni a magyar állam számára s ebben a munkában — úgymond — az állam velünk fel nem veheti a versenyt. Az állam tudatos gyöngítését, a legnemesebb hazafiság és erkölcsi erők kútfoínak erőszakos kiapasztása, a belső béke megbontása, a legszentebb érzelmek megsértése lenne, ha a virágzó és jó szellemű, az államiakkal azonos szervezeti és tantervű felekezeti iskolákat elállamosítanák.

Orsz. Középiskolai Tanáregyes. Közlöny. Megszűkült területén kénytelen mellőzni a hosszabb léleketű cikkeket; ezek helyett mindenik száma időszerű, rövid felszólalásokkal és tájékoztató közlésekkel van tele. LI. évf.-nak 17—18. számából Kemény Ferenc és Medveczky Lajos rokon tárgyú s nagy figyelmet érdemlő cikkeit idézzük. *Kemény F.* «Riadó» címen egyenesen arról beszél, hogy az iskola és munkásai fel nem tartóztathatóan a romlás felé haladnak; végzetesen fejlődik az a veszedelem hogy ma «az emberi javak börzójén a szellemieknek árfolyama a leghítványabb és jövedelmezőség tekintetében össze sem mérhető a legutolsó testi munkával»; a háború kikezdte a tanítói, tanári hivatásra elengedhetlenül szükséges idealizmust; «a magyar tanítóság, tanárság értelmi proletársággá vedlik»; fel kell hát vetni a kérdést: «milyen emberek fogják a jövő értelmiséget nevelni, oktatni és hogyan?» S azt feleli, hogy itt pusztán pénzzel segíteni nem lehet, hanem olyan erkölcsi előnyökkel kell a társadalom nevelőinek a hivatását kívánatossá tenni, hogy mindenki kénytelen legyen ezt a hivatást megbecsülni. S erre az állam megtalálhatná a módot és meg is kell találnia, mert egyébként csak a leggyaralóbb emberanyag, a jövedelmezőbb foglalkozásokban nem boldoguló gyengék maradnak erre a pályára. Jellemző például említi, hogy Szászországban a tehetséges népiskolai tanulók számára nyitott, a középiskolára átvezető osztályokba igen kevesen jelentkeznek, mert az ilyen gyermekek kedvezőbb haladást biztosító pályákra mennek! *Medveczky L.* a tanárság társadalmi súlyának emelését sürgeti s főként a hivatalos elismerés hiányairól szól, ezzel végezve: «Talán ebben a világfelfordulásban ideje volna már annak a tudatára ébredni, hogy az emberanyag legalább is van olyan drága, mint az állam anyagi java s hogy ha már anyagiakkal nem fizethető meg kellően a tanárok munkája, pótolják ki ezt azzal, hogy becsüljék s méltányolják erkölcsiükben felülről is.» — Ebben a kérdésben csakugyan nem volna szabad a tanárok és tanítók magánügyét látni, amiire még ma is van hajlandóság s ezért helyes ezt elmondani újra meg újra. De egészen hiában való a magunk lapjaiban mondanunk el, önmagunknak! Magunkat nem kell erről meggyőznünk. Azoknak azonban, akik tehetnének is valamit az ügyben, végre észre kell venniök, hogy a mai idők áramlatai rendkívül könnyen idézhetnek elő a tanítók és tanárok lelkében olyan fordulatot, amely egyszerre megdöbbenően nyilvánítja majd: mily óriásit mulasz-